

Maria Tereza a Austriei

Împărăteasa Maria Terezia (1740-1780)

Maria Terezia, cunoscută și ca Maria Tereza, (în latină Maria Theresia Augusta, în germană Maria Theresia, în maghiară Mária Terézia), (n. 13 mai 1717, Viena; d. 29 noiembrie 1780, Viena), din Casa de Habsburg, a fost conducătoarea Țărilor Ereditare Austriece între anii 1740-1780, fiica împăratului Carol al VI-lea (1685–1740), soția împăratului Francisc Ștefan și mama împăraților Iosif al II-lea și Leopold al II-lea.

A purtat titlurile de Arhiducesă a Austriei, regină a Boemiei, regină a Ungariei, Mare Princesă a Transilvaniei etc. Deși nu a fost niciodată încoronată cu coroana Sfântului Imperiu Roman, este cunoscută ca împărăteasă ca urmare a faptului că a fost căsătorită (din 1736) cu Francisc Ștefan de Lorena (germ. Franz Stephan von Lothringen), care a fost ales în demnitatea de împărat romano-german în 1745, purtând numele de Franz I Stephan. De atunci încolo Maria Terezia a purtat titlul de Împărăteasă Romană (vezi Sfântul Imperiu Roman).

Nascuta la Viena, a fost fiica imparatului Carol al VI-lea de Habsburg. Acesta a fost preocupat de mentinerea dinastiei Habsburg, in conditiile in care nu avea urmasi in linie masculina. Pentru aceasta, in anul 1713, a dat Pragmatica Sanctiune, imparatul lasand mostenire toate posesiunile sale austriece M.; ea a fost imparateasa a Austriei intre anii 1740 si 1780.

Primii sai ani de domnie au fost foarte agitati. Intre anii 1740 si 1748, s-a desfasurat razboiul de succesiune la tronul Austriei, in conditiile in care drepturile ei de succesiune erau contestate de Carol Albert al Bavariei, de August al III-lea al Saxoniei si de Filip al V-lea al Spaniei. Razboiul s-a incheiat prin pacea de la Aachen, prin care Pragmatica Sanctiune era recunoscuta de toti.

Austria trecuse prin momente grele si din cauza faptului ca, in urma razboaielor cu Prusia, dintre anii 1740-1742 si 1744-1745, a fost nevoita sa cedeze acesteia Silezia. Din anul 1753, Kaunitz a devenit cancelar al Austriei, el ajutand-o pe imparateasa in conducerea statului si dandu-i sfaturi intelepte. Kaunitz a fost cel care a promovat in Austria reforme in spiritul absolutismului luminat.

Dintre reformele introduse cu ajutorul lui Kaunitz si a altor sfetnici buni pe care i-a avut amintim: adoptarea Codului penal (1770), desfiintarea ordinului iezuitilor si transformarea universitatilor in institutii de stat (1773), infiintarea Comisiei urbariale pentru fixarea obligatiilor taranimii fata de stapanii de pamant (1774), reorganizarea sistemului vamal in spirit mercantelist (1775), iar in urma unor rascoale in diferite parti ale imperiului, au fost adoptate reglementari cu privire la robota.

De aplicarea reformelor in spirit luminat au beneficiat si romanii aflati sub stapanire habsburgica. Astfel, politica economica mercantilista a fost aplicata in intreg imperiul, deci si in teritoriile

locuite în majoritate de romani. Au fost adoptate metode și măsuri care reglementau exploatarea resurselor naturale din principatul transilvănean, iar exploatarea resurselor subsolului a devenit monopol de stat. Au fost înființate topitorii, manufacturi (în Banat, de exemplu, din anul 1771, a început să funcționeze fabrica metalurgică de la Resita). Deoarece românii, care formau majoritatea populației Transilvaniei, erau tot mai nemulțumiți de starea în care se găseau, în anul 1759 a fost adoptat edictul prin care a fost restaurată Mitropolia ortodoxă de aici. Din anul 1777 s-a încurajat și s-a reorganizat învățământul, prin *Ratio educationis*.

În privința organizării Transilvaniei, din anul 1765 aceasta a devenit Mare Principat. Chiar și în condițiile adoptării unor reforme luminate, a încurajării economiei și a acordării posibilităților de confesiune greco-catolică de a studia în diferite școli și universități (la Viena sau Roma, de exemplu), românii aflați sub stăpânire habsburgică nu erau mulțumiți cu statutul lor, mai ales cei din Transilvania, unde erau considerați tolerați, iar conducerea era exercitată în continuare de germani și de maghiari.

În privința teritoriului Imperiului Habsburgic, trebuie subliniat că M. a urmărit mărirea acestuia. Dacă în anul 1745 a fost nevoită să cedeze Prusiei Silezia, pe care nu a putut să o recupereze prin participarea la războiul de 7 ani (1756-1763), în anii 1772 și 1775 Austria a ocupat o parte a Poloniei (participa la prima împărțire a acestui stat) și, respectiv, Bucovina (teritoriu românesc răpit Moldovei prin tratatul austro-otoman de la Constantinopol, din data de 7 mai 1775). Românii din Bucovina au fost nevoiți să suporte stăpânirea habsburgică, provincia fiind și ea supusă, ca și celelalte teritorii, unui amplu proces de germanizare și de centralizare (hotărârile cu privire la provincii fiind stabilite de la Viena). Bucovina a fost înglobată Galitiei și a devenit ducat autonom abia în anul 1849.

Din anul 1765, M. l-a asociat la putere pe fiul ei, Iosif al II-lea, care va prelua tronul, din 1780, și va continua politica de reforme în spirit luminist începute de mama sa.

Politica externă

În baza Pragmaticii Sancțiuni adoptate de împăratul Carol al VI-lea, conducerea Casei de Habsburg și prin această puterea politică efectivă a revenit fiicei sale, Mariei Terezia.

Regele Frederic al II-lea al Prusiei a refuzat să recunoască Pragmatica Sancțiune, ceea ce a dus la Războiul de Succesiune Austriacă (1740-1748). Maria Terezia a reușit să se impună ca succesoare a tatălui ei, pierzând însă Silezia în favoarea Prusiei.

Planul cancelarului Kaunitz de redobândire a Sileziei a eșuat în urma Războiului de șapte ani (1756-1764).

Politica internă

În plan intern Maria Terezia a inițiat un amplu program de reformă, cunoscut sub numele de "Reforma tereziană de stat". A promovat dezvoltarea industriei textile și a comerțului. În 1768 a adoptat un nou cod penal ("*Constitutio Criminalis Theresiana*"), iar în 1776 a interzis tortura. A îmbunătățit situația țăranilor, în special cea a iobagilor, deschizând drumul spre desființarea iobăgiei, măsură adoptată în timpul domniei fiului ei, împăratul Iosif al II-lea (1780-1790). Maria Terezia a înlăturat scutirea de impozit a nobilimii și clerului, impunând totodată limitarea puterilor acestor categorii. În 1774 a promovat reforma școlară ("*Ratio educationis*"), punând bazele învățământului secularizat (de stat) pe tot cuprinsul Monarhiei Habsburgice. A înlăturat astfel monopolul bisericesc în domeniul educației.

În timpul domniei Mariei Terezia cultura a cunoscut un avânt deosebit, manifestându-se atât în domeniul arhitecturii, cât și în cel muzical (Wolfgang Amadeus Mozart).

Orașul Theresienstadt din nordul Boemiei, întemeiat de Iosif al II-lea ca oraș-garnizoană, a fost denumit astfel în memoria mamei sale. De asemenea, cartierul Terezian din Sibiu poartă acest nume în amintirea împărătesei Maria Terezia.

Una dintre cele mai cunoscute monede din lume, talerul levantin, se bate și în zilele noastre cu efigia Mariei Tereza.